

RELEVANT

— en strategi för samverkan mellan
skola och kultur i Kalmar län

TILL DIG SOM ÄR ELEV

Den här strategin är tillägnad dig som är elev på en kommunal grundskola i Kalmar län. Allt som står här handlar om att du har rätt att uppleva, pröva och använda all slags konst och kultur i ditt lärande. Det finns många som har till uppgift att se till att det blir så. Dina lärare, din rektor, skolförvaltningen och kulturförvaltningen i din kommun, kulturorganisationer i länet och politiker på alla nivåer behöver hjälpas åt och ta sitt ansvar om det ska bli verklighet.

I det här dokumentet kan du läsa om hur de kan göra det!

Kalmar län: *25 000 elever i grundskolan 2012*

1. PARTER

Strategin **RELEVANT** reglerar samverkan mellan Regionförbundet Kalmar län, kommunerna i Kalmar län och Linnéuniversitetet.

REGIONFÖRBUNDET KALMAR LÄN

har överenskommelser om länsuppdrag med:

- » Byteatern
- » Dans i Sydost
- » Hemslöjden
- » Konstmuseet
- » Läns museet
- » Länsmusiken
- » Reaktor Sydost
- » Regionbiblioteket
- » Riksteatern Kalmar län
- » Virserums konsthall

KALMAR LÄNS KOMMUNER

- » Borgholm
- » Emmaboda
- » Hultsfred
- » Högsby
- » Kalmar
- » Mönsterås
- » Mörbylånga
- » Nybro
- » Oskarshamn
- » Torsås
- » Vimmerby
- » Västervik

LINNÉUNIVERSITETET

- » Nämnden för lärarutbildningen
- » Fakulteten för Konst och Humaniora

Modell över elevers syn på kulturens roll i lärande

2. UTGÅNGSPUNKT FÖR SAMVERKAN

STRATEGINS MÅL OCH SYFTE

Fokus för den här strategin är grundskoleeleverna i Kalmar län. Läroplanen utgör ramverket. Målet är samverkan mellan kommunerna, den regionalt finansierade länskulturen och Linnéuniversitetet i syfte att gemensamt verka för ökad måluppfyllelse. Det långsiktiga syftet är att säkerställa alla elevers rätt att vara konsumenter av, deltagare i och producer av all slags kultur.

STYRDOKUMENT OCH NYA FÖRUTSÄTTNINGAR

För många barn och ungdomar är skolan den viktigaste arenan för mötet med ett brett spektra av konst, kultur och kulturarv (fortsättningsvis kallat *kultur*). Detta innebär att skolans och kulturföreträdarnas agerande i relation till varandra är avgörande för elevers likvärdiga tillgång till och möjlighet att pröva och utöva kultur. Regionförbundet slår också i den regionala utvecklingsstrategin (RUSen) fast att: *“Kulturinstitutioner och skola ska gemensamt utveckla en hållbar samverkan för att tillgodose skolans och elevernas behov.”*

“Barn och ungdomar i Kalmar län ska ha hög delaktighet i kulturen och möjlighet att påverka utbudet i hela länet.”

Kalmar läns regionala utvecklingsstrategi 2012

Under de senaste åren har förutsättningarna för denna samverkan förbättrats genom den nya läroplanen (Lgr 11), regeringens satsning på Skapande skola och den statliga kulturpolitikens modell för samverkan med regionerna. I Kalmar

län regleras kulturens villkor i den regionala utvecklingsstrategin (RUSen), den nya regionala Kulturplanen (2012-14) och de kommunala kulturplanerna. Strategin RELEVANT är en modell för samverkan där parternas uppdrag formuleras så att den regionala utvecklingsstrategins (RUSen) mål kan uppnås. För att sätta eleverna i fokus tar RELEVANT sin utgångspunkt i ett elevperspektiv.

INFLYTANDE, SAMMANHANG OCH MOTIVATION — ETT ELEVPERSPEKTIV

Vid intervjuer¹ med elever i Kalmar län om deras syn på kulturens roll i skolan framkommer att den i många avseenden överensstämmer med en samhällsutveckling som i allt högre grad efterfrågar initiativförmåga och kreativitet. Eleverna ser att kultur i skolan kan skapa ökade möjlighet att uttrycka sina åsikter, bidra till *förståelse* av sin omvärld och öka *relevansen* i lärandet.

Eleverna gör klart att den kulturverksamhet som samverkar med skolan, förutom sitt egenvärde, bör ha i uppdrag att bidra till lärandet genom:

- » Inflytande, genom processer som tillvaratar elevernas idéer och tankar
- » Sammanhang, såväl mellan olika ämnesområden som mellan skolan och samhället
- » Motivation, genom att koppla arbetet till elevens egna erfarenheter och kunskaper.

¹ Här avses den fokusgrupp av elever (12-15 år) som knutits till regionens projekt Skola & Kultur.

“Hur hänger kulturen samman med arbetslivet?”

fråga från en grupp elever åk 8

LÄRANDE OCH MÅLUPPFYLLELSE

Strategi RELEVANT strävar mot en hållbar utveckling av lärandet i enlighet med läroplanen och den regionala utvecklingsplanen. Den bidrar direkt till att uppfylla läroplanens mål om kunskaper om och insikt i kulturarvet samt användandet av olika estetiska uttrycksformer och kännedom om samhällets kulturutbud.

“Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan använda och ta del av många olika uttrycksformer”

Läroplan för grundskola, förskoleklassen och fritidshemmet 2011

dra verksamheter utanför skolan som kan berika den som en lärande miljö.”² Konst, kultur och kulturarv i undervisningen främjar vidare elevernas kreativa, kommunikativa, metakognitiva och begreppsliga förmågor samt förmågan att analysera och hantera information.³

OMVÄRLD OCH FORSKNING

Samverkan mellan skola och kultur är alltså något som stöds av såväl den nya läroplanen och den regionala kulturplanen som regeringens Skapande-skola-satsning och den statliga Kultursamverkansmodellen. Regeringen uppmärksammar också behovet av samverkan i sin innovationsstrategi: *“De utmaningar som Sverige, tillsammans med resten av världen, står inför är stora och komplexa. Det gör att ingen enskild aktör eller enskilt samhällsområde har kunskap och resurser nog för att på*

egen hand svara upp med de lösningar som behövs. Det är angeläget att fortsatt utveckla samordningen mellan olika aktörer för att skapa bästa möjliga förutsättningar för innovation... Innovation börjar i kreativiteten och initiativförmågan hos den enskilda människan.” Inom forskning på området lyfter den brittiska professorn Anne Bamford⁴ fram vikten av kulturen som språk i skolan och elevers inflytande för att öka kreativiteten och därmed måluppfyllelsen. Hon menar också att samverkan mellan myndigheter och organisationer är en förutsättning för att uppnå detta.

I den Nya Zeeländske utbildningsforskaren John Hatties studie⁵ framkommer att utvecklingsprogram som inte i första hand fokuserar ämneskunskaper, utan exempelvis utveckling av sociala färdigheter, samarbete el-

ler arbete utanför skolans väggar kan vara betydelsefulla i sig, samtidigt som de kan innebära vinster för elevernas kognitiva utveckling. Hattie framhåller här också viken av att sätta tydliga mål, kriterier för måluppfyllelse och frekvent och adekvat återkoppling till eleverna. Att tillsammans säkerställa alla elevers rätt till kultur bidrar vidare till skolans kompensatoriska uppdrag, det vill säga strävan efter likvärdighet för elever och till uppfyllandet av FN:s Barnrättskonvention.

“Konventionsstaterna skall respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och skall uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter för kulturell och konstnärlig verksamhet...”

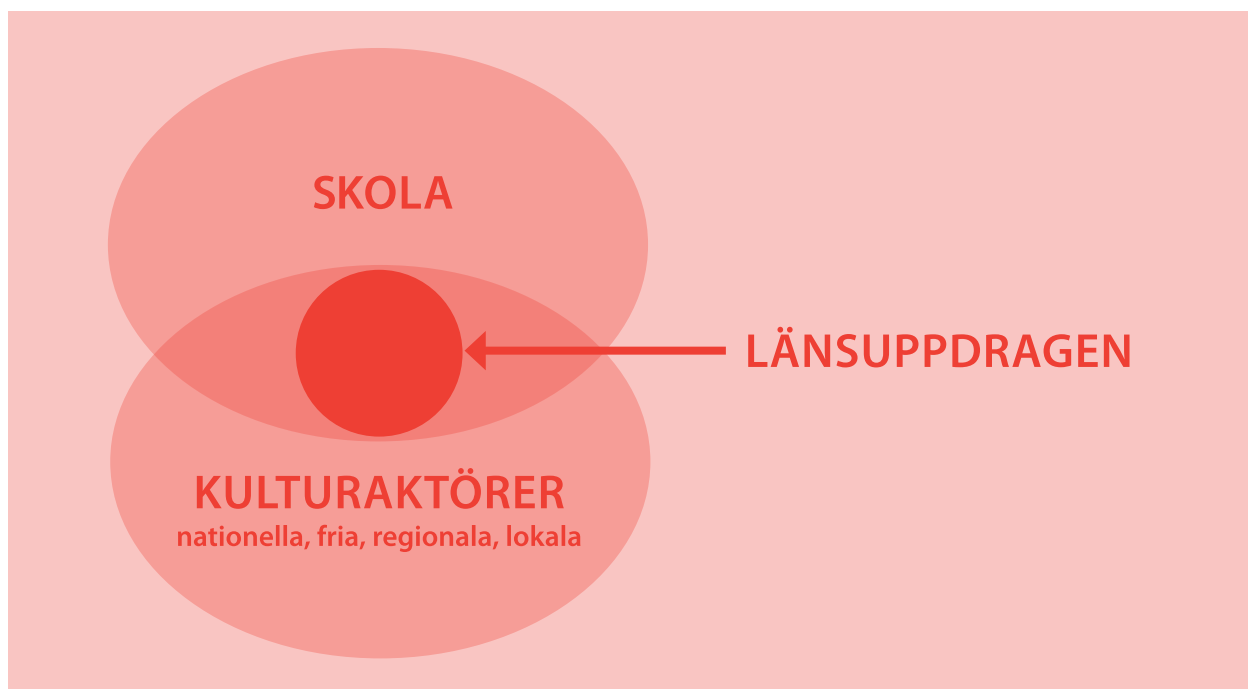
FN:s Barnrättskonvention art 31

² Läroplan för grundskola, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 s 17

³ <http://www.lararnasnyheter.se/pedagogiska-magasinet/2011/11/08/lagg-krutet-pa-big-5>

⁴ A Bamford (2006) *The Wow Factor*

⁵ J Hattie (2009) *Visible learning. A synthesis of over eighthundred meta-analyses relation to achievement*

3. FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR SAMVERKAN I KALMAR LÄN

Den här strategin för Kalmar län är unik i landet genom att den på ett regionalt plan binder samman skolans och länskulturens styrdokument med elevperspektiv, akademien och kommunala skolkulturplaner. Förutsättningarna för RELEVANT är den omfattande skolkulturverksamhet som redan bedrivs i länet, de nätverk som finns mellan kommuner och länskulturen och mellan länskulturens olika aktörer samt det samordningsansvar för länskulturen som finns hos Regionförbundet. I regionen finns också ett universitet med engagemang i och kunskap inom såväl kultur- och kulturarvs- som lärandefrågor.

Strategin omfattar i första hand befintliga resurser så som kommunernas ordinarie skol-kulturbudget statliga Skapande-skola-stöd och kulturanslag via Samverkansmodellen. I Kalmar län regleras den regionalt finansierade kulturen i överenskommelser för alla konstarter och kulturarvet. Dessa tecknas

”Ett grundläggande mål för länets kulturverksamhet är att utveckla kulturella aktiviteter för barn och unga”
Kalmar läns kulturplan 2012

mellan Regionförbundet och respektive ansvarig kulturorganisation. Länsuppdragen för en enskild kulturform, omfattar allt från egen produktion till förmedling av det lokala, nationella och internationella kulturutbudet samt stöttning och

samordning av lokala aktörer.

Alla överenskommelser prioriterar idag verksamhet som vänder sig till barn och unga. Strategin RELEVANT vill förstärka och utveckla samarbetet med skolan i länsuppdragen. Genom strategins elevperspektiv kan all den kultur som skolan samverkar med lyftas så att den också synliggörs i statistik och planer för en bättre regional samordning. Målet är en regional verksamhet med god lokal förankring och nationell och internationell utblick.

Strategin RELEVANT förutsätter att länskulturen prioriterar kommunerna i Kalmar län utifrån sina regionala uppdrag. Den förutsätter också att kommunerna i första hand använder sig av länskulturen som förmedlingsinstans, producent och utvecklare av pedagogiska resurser i genomförandet av sina skolkulturplaner. I detta arbete utgör länskulturen ett nav för hela kulturlivets möte med skolorna i länet genom bland annat samordning, samproduktion och kompetensutveckling.

Strategins avsikt är att *”förmedlar ett medborgarperspektiv, där villkoren för människors deltagande i det estetiskt inriktade utbudet samt eget kulturellt utövande prioriterats.”*⁶

⁶ Johansson J. (2010) "Förändringar i kulturpolitikens geografi"

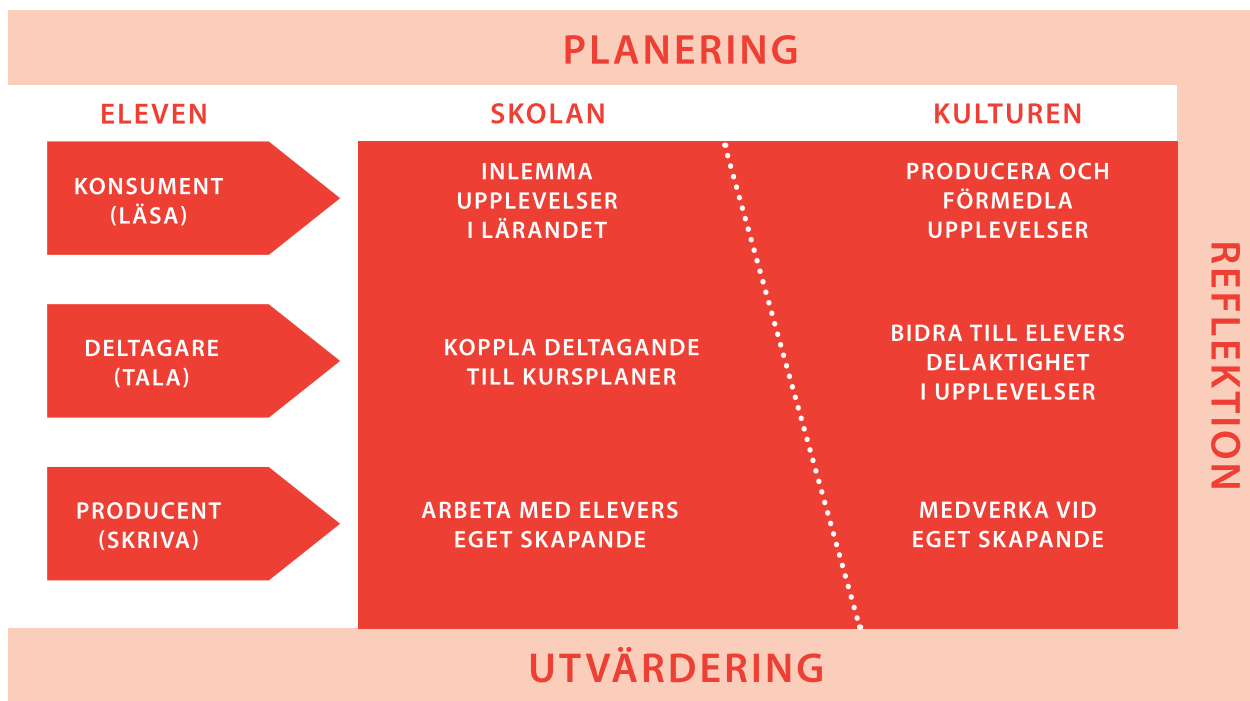
FÖRANKRING

Strategins regionala förankring sker i Regionförbundets styrelse. Förankringen i kommunerna sker genom att strategin och en kommunal skolkulturplan antas av kommunstyrelse och skolhuvudman. Linnéuniversitetets förankring av RELEVANT sker via fakulteten för Konst och Humaniora samt via Nämnden för lärarutbildningen.

Strategin innebär en långsiktig överenskommelse mellan region, akademi och kommuner rörande länskulturens roll i relation till skolan. Den främjar ökad måluppfyllelse och gynnar den regionala dialogen, vilket stärker elever och lärares delaktighet i länskulturens verksamhet och säkrar eleverns likvärdiga tillgång till de gemensamt ägda länskulturorganisationerna. Den bidrar också till ökad forskningsanknytning och utbyte mellan utbildning och samhälle.

"2015 ska 100 procent av länets barn och unga årligen få ta del av professionell kultur under hela grundskolan".

Kalmar läns regionala utvecklingsstrategi 2012

4. MODELL FÖR SAMVERKAN

Modellen för samverkan syftar till att säkerställa alla elevers rätt att vara konsument av, deltagare i och producenter av all slags kultur. Kulturella uttrycksformer och gestaltande jämföras i modellen med språk, i enlighet med läroplanen.

Samverkan mellan skola och kultur tar avstamp i en dialog för att skapa en gemensam process som främjar elevens förmåga att "läsa", "samtala" och själv uttrycka sig "skriftligt" i kulturens olika språk. En sådan process omfattar gemensam planering, reflektion och uppföljning för att synkronisera verksamheten med skolans lärandemål och för att öka elevens delaktighet och möjlighet

"Språk, lärande och identitetsutveckling är nära förknippade. Genom rika möjligheter att samtala, läsa och skriva ska varje elev få utveckla sina möjligheter att kommunicera och därmed få tilltro till sin språkliga förmåga."

Läroplan för grundskola, förskoleklassen och fritidshemmet 2011

att synliggöra och gestalta sin kunskap.

Elever som:

- » Konsument - får uppleva och möta, det vill säga "läsa" för att få perspektiv
- » Deltagare - får pröva och reflektera, det vill säga "samtala" för att bearbeta
- » Producent - får använda och skapa, det vill säga "skriva" utifrån sin nya kunskap och förståelse

Länskulturens profession i samverkan med skolan omfattar företrädesvis tre perspektiv:

- » producera och förmedla upplevelser

- » bidra till elevernas delaktighet i upplevelser
- » medverka vid elevproduktion/eget skapande

Skolans profession i samverkan med kulturen innebär bland annat att:

- » arbeta med elevers eget skapande
- » koppla deltagande till kursplaner
- » inlemma upplevelser i lärandet

PLANERING OCH UPPFÖLJNING AV VERKSAMHET

För att utveckla det generella samarbetet mellan skola och kultur är det viktigt att all den gemensamma verksamheten planeras, genomförs och följas upp i samverkan. Dessa steg bör följas på varandra i cykler så att erfarenheter från ett projekt bidrar till utvecklandet av nya projekt.

- » Planering
- » Verksamhet
- » Uppföljning

Planering och uppföljning bör ske på alla nivåer och inte minst i dialog mellan de olika nivåerna. I alla led bör särskild hänsyn tas till lärares och elevers erfarenheter.

- » Mellan den enskilda skolan och kulturaktören
- » Mellan ansvarig/a från kommunen och respektive ansvarig från kulturaktörerna
- » På regional nivå med representanter från de olika parterna

“Jag minns lågstadiet. Då tyckte man det var roligt och det var ju på grund av att det var så mycket praktisk kunskap som vävdes ihop med olika ämnen.”

elev åk 9

MÖTESARENOR

För att upprätthålla och revidera strategin är det av största vikt att regionen har kontinuerligt arrangerade arenor där företrädare för skola och kultur kan mötas. Genom att definiera arenor medvetandegörs olika grupper om varandra, vilket möjliggör en ökad dialog.

Som grund för detta arbete inrättar Regionförbundet en länsövergripande, skolkulturstrategisk grupp på chefsnivå där alla parter ingår. Till denna grupp bör nationella intresser bjudas in för erfarenhetsutbyten.

För länskulturens samordning i relation till skolan och Linnéuniversitetet finns idag en “Kulturbussgrupp” bestående av konsulenter, producenter och kulturpedagoger. Denna grupp bör formaliseras och få en tydligare roll såväl internt som externt.

På samma sätt bör en regional samverkansgrupp skapas för kommunernas skolkulturgrupper/samordnare för erfarenhetsutbyte, samarbeten/kluster och fortbildning.

Respektive kommun ansvarar för den kommunala samordningen av skolkulturfrågor och utbyte mellan skola och lokala kulturaktörer. Här läggs grunden för skolans inflytande i strategin genom representation av elever, lärare och rektorer.

Förutom ovanstående grupper, med fokus på skolkulturfrågor, kan en rad befintliga arenor i länet identifieras där samarbetet mellan skola och kultur kan få ytterligare

utrymme i och med RELEVANT, så som de regionala mötena för skolchefer, ordförandeträffar för länskulturorganisationerna, Regionförbundets Kulturbygge, Länsinstitutionschefsmöten och Linnéuniversitetets regionala utvecklingscentrum. (RUC)

MÄTINSTRUMENT FÖR UPPFÖLJNING OCH UTVECKLING

Underlag för gemensam uppföljning är läroplanen, lokala skolkulturplaner och länskulturens verksamhetsplaner. Hur den gemensamma verksamheten bedrivits i relation till dessa styrdokument speglas i en länsövergripande statistik för kultur i skola som kommunerna rapporterar in och som Regionförbundet sammanställer. Statistiken visar bland annat antal aktiviteter, huruvida fortbildning genomförts och hur kopplingar till läroplansmål gjorts. Detta för att kartlägga elevers tillgång till kultur och för att kunna synliggöra kopplingar mellan samverkan och måluuppfyllelse.

5. PARTERNAS UPPDRAG I SAMVERKAN

REGIONFÖRBUNDETS ROLL

Regionförbundet ska:

- » Upprätthålla och följa upp strategin
- » Samordna utbildningsfrågor och kulturfrågor, med nätverk, fortbildning och kunskapsöverföring
- » Bevaka att länsuppdragen binder samman ett lokalt, regionalt och nationellt perspektiv
- » Betona vikten av samverkan med skolan i sina överenskommelser med länskulturen
- » Medfinansiera resor för elever till länskulturens verksamhet

Regionförbundet ansvarar därmed för:

- » ett samordnaruppdrag (del av tjänst)
- » en utredning av kostnader och organisation för ett länsövergripande resesystem

LÄNSKULTURENS ROLL

I SAMVERKAN MED SKOLAN INNEBÄR ATT:

- » Ha kunskap om skolans läroplan och styrdokument samt kännedom om de olika kommunala skolkulturplanerna
- » Producera/förmedla åldersanpassad professionell konst/kultur/kulturarv för skolkontexten, såväl uppsökande som platsbunden
- » Erbjudas och finnas tillgängliga för samverkan och

erfarenhetsutbyten

- » Erbjudas och finnas tillgängliga för fortbildning för pedagoger som arbetar inom de ämnen som kan kopplas till länsuppdraget
- » Medverka i och driva metodutveckling
- » Förmedla kvalitetssäkrad expertis vid elevers eget skapande (t ex filmklippare, koreografer, regissörer, konstnärer, konsulenter, pedagoger o s v)
- » Delta i och ha en ansvarig för regionalt samverkansarbete mellan skola och kultur

Länskulturen har som verktyg för att utveckla sin verksamhet i mötet med skolan:

- » Produktion/förmedling som samplaneras närmare med skolan
- » Metoder som stärker lärandeperspektivet
- » Bemanning i form av tillgång till utövare, konsulenter och pedagoger

I möjligaste mån skall ovanstående ske i samarbete mellan de olika länskulturaktörerna och särskild hänsyn tas till och samverkan ske med lokala professionella kulturaktörer som är verksamma inom länet. Länskulturen står här också för ett nationell och internationell kontaktnätverk inom sina respektive konstarter.

"Kultur är som färgen i livet, annars vore ju allting grått."

elev åk 6

Länskulturuppgifterna bör genomföras med två ekonomiska förhållningssätt

- » Konsulentverksamhet (rådgivning, förmedling och nätverkande) bör vara kostnadsfritt.
- » Produktion (att planera, genomföra och följa upp aktiviteter och fortbildning med skolor och elever) bör vara förknippat med en kostnad.

Kommuner som antagit en lokal skolkulturplan skall prioriteras. Budgeteringen av resurser skall samordnas med behov/efterfrågan i de lokala skolkulturplanerna så att efterfrågan och utbud matchas på bästa sätt.

Länskulturen kan utifrån detta förhållningssätt budgetera för vilken konsulentverksamhet och hur många subventionerade aktiviteter de har möjlighet att erbjuda under ett år. Vilken typ av aktiviteter, hur många och till vilket pris beror naturligtvis av innehåll och produktionskostnad.

KOMMUNENS ROLL

För att en kommun skall kunna ingå i den regionala strategin RELEVANT krävs **en lokal, politiskt förankrad, skolkulturplan**. I den lokala planen tas hänsyn till den unika kommunens specifika förutsättningar men gemensamt är att planerna omfattar och definierar:

- » En garanti för alla barn och elevers likvärdiga tillgång till all kultur som konsument, deltagare och producer inom ramen för läroplanen
- » En ansvarig samordnare

» En organisation för kultur i skolan och hur den samordnas med sökande av externa medel

» Hur pedagoger och elever har inflytande i den kommunala skolkulturorganisationen

» En ordinarie verksamhetsbudget enligt ovan

» Mål för tillfälliga projekt och hur de samordnas med ordinarie verksamhet

» En plan för systematiskt kvalitetsarbete, så som fortbildning av lärare etc.

Kommunen ansvarar för

» Ändamålsenliga lokaler

» Resor till kulturevenemang inom kommunen

SKOLANS ROLL

I SAMVERKAN MED KULTUREN

är, i enlighet med läroplanen, att möjliggöra

» Elevernas möte med konsten/kulturen/kulturarvet på såväl sin skola som på kulturarenor och i kulturmiljöer

» Användandet av konst/kultur/kulturarv som kunskapsform och verktyg i undervisningen

» För elever att gestalta sin erfarenhet med många olika språk och kunna bedöma detta för att öka måluppfyllelsen

“Att alla ska lära sig mer om ungdomars kultur och ambitioner, som vuxna i många fall har svårt att förstå”

Ett mål med strategin enligt elever i åk 8

För att underlätta ovanstående samverkan kan skolan bland annat utveckla följande verktyg:

- » Organisation för att bereda plats för samverkan med kulturen
- » Planering av lektioner och scheman som främjar användandet av kultur och konst i undervisningen
- » Former för bedömning av elevernas skapande och utveckling inom de olika gestaltungsformerna

Vid bedömning bör man skilja på vad eleven lärt sig om den specifika kulturformens språk och/eller vad eleven lärt sig om ett ämne via det språket.

Samverkan kring skol-kulturfrågor bör eftersträvas med andra förvaltningar i kommunen, som till exempel kulturförvaltningar och verksamheter som kulturskola och bibliotek.

UNIVERSITETETS ROLL

Linnéuniversitetet ingår i RELEVANT via såväl sin lärarutbildning som sin fakultet för Konst och Humaniora vilket möjliggör samverkan kring utbildningsfrågor men också kring kulturfrågor. Universitetet kan därför i samverkan med skola och länskulturen:

- » Ge utrymme för konst, kulturarv och kulturfrågor i läraryrkes- och rektorsutbildning
- » Ge utrymme för skolsamverkansfrågor i utbildningar inom konst, kultur och kulturarv
- » Bidra med sin kunskap inom pedagogik, konst, kultur och kulturarv
- » Bistå med pedagogisk forskning och studenter som gör examensarbeten
- » Samverka kring fortbildningsfrågor rörande konst, kultur, kulturarv och pedagogik

RELEVANT

— en strategi för samverkan mellan
skola och kultur i Kalmar län

RELEVANT ska, med elevens rättigheter i fokus, främja samordning och utveckling av befintlig skolkulturverksamhet samt prioritering av gemensamma resurser, kommunalt, regionalt och nationellt.

Målet med strategin är ökad samverkan mellan kommunerna och den regionalt finansierade läns-kulturen, i nära samspel med nationella och lokala kulturaktörer samt Linnéuniversitetet. Strategins syfte är att gemensamt verka för ökad måluppfyllelse. Detta ska ske genom att säkerställa alla grundskoleelevers rätt att uppleva, pröva och använda alla slags konst och kultur i sitt lärande.

Arbetet med strategin har samordnats och letts av Skola & Kultur, ett treårigt samarbetsprojekt initierat av Regionförbundet Kalmar län och Riksteatern. Samtliga kommuner, läns-kulturorganisationer och Linnéuniversitetet har varit parter i arbetet och Borgholm, Kalmar och Vimmerby har utgjort pilotkommuner. Skrivelserna i strategin bygger på de åsikter, behov och arbetssätt som framkommit vid möten med elever och föreläsare för skol- och kulturverksamheter i projektets nationella, regionala och lokala nätverk.

RELEVANT tar sin utgångspunkt i den nationella läroplanen och är en modell som klargör möjliga roller och uppdrag i samverkan. Förhoppningen är att RELEVANT också skall vara ett inspirerande redskap vid byggandet av samverkansmodeller för att tillgodose medborgares rättigheter i andra verksamheter, i andra regioner och i andra sammanhang.